

2. Обратен показател за средната производителност на труда (който същевременно е и пряк показател за средната трудоемкост на продукцията).

$$\bar{X}_h = \frac{4}{\frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{5} + \frac{1}{8}} = \frac{4}{1.075} = 3.72 \text{ часа на изделие}$$

3. Пряк показател за средната трудоемкост на продукцията

$$\bar{X} = \frac{2+4+5+8}{4} = \frac{19}{4} = 4.75 \text{ часа на изделие}$$

4. Обратен показател за средната трудоемкост на продукцията (който същевременно е и пряк показател за средната производителност на труда).

$$\bar{X}_h = \frac{4}{\frac{1}{0.5} + \frac{1}{0.25} + \frac{1}{0.2} + \frac{1}{0.125}} = \frac{4}{19} = 0.21 \text{ изделия на час.}$$

Оттук излиза, че показателят за производителността на труда като своден показател един път, под формата на „пряк“ показател е равен на 0.27, а втори път същият този показател, но представен под названието „обратен показател за трудоемкостта на продукцията“ е равен на 0.21. Също така абсурдно е положението и при втория показател от двойката. Всичко това потвърждава неправилността на отождествяването на горните показатели по познавателния им смисъл и опиращата се на него класификация на тези показатели на „преки“ и „обратни“, поради което тя трябва да бъде отхвърлена.

Остава обаче открит въпросът за връзката между показателите от дадена двойка от този вид и за реципрочността между числените им значения, която очевидно трябва да е на лице и когато преминем от индивидуалните към сводните показатели, имащи формата на средни величини. Разрешението на този въпрос ние виждаме по следния начин.

Между показателите от всяка двойка действително има връзка. Тази връзка има своето материално съдържание в свързаността на двете отделни свойства, които отразяваме чрез отделните показатели от дадената двойка. Така в нашия пример между показателя за трудоемкостта на продукцията и този за производителността на труда има връзка, тъй като трудоемкостта, като свойство на продукцията, е свързана с производителността като свойство на труда. Тази връзка има своята формално-математическа страна, която по-нататък приема формата на реципрочност, тъй като и двата показателя са получени от едни и същи изходни данни, съчетани в две обратни отношения. Но всичко това, по наше мнение, не дава необходимото и достатъчно основание за отождествяването на двата показателя по познавателния им смисъл и, по-нататък, за разпределянето им на „преки“ и „обратни“. Тази връзка ни позволява с а м о, разглеждайки всеки един от показателите от дадена двойка като самостоятелен показател, при нужда да го използваме и като к о с в е н показател за уровня на онова свойство на друго явление, което неговият партньор в двойката отразява непосредствено. И тук при тълкуването именно на такава една косвена характеристика придобива особено